

רש"י מסכת עבודה זרה דף לה עמוד ב

נותן טעם לפגם - פלוגתא היא בפי' בתרא (לקמן /עבודה זרה/ סז): וכל גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם שהרי נתבשל האיסור אתמול וכבר הופג טעמו ונפסל בלינה חוץ מקדירה בת יומא דנותן טעם לשבח הוא ואסור.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עה עמוד ב

5 ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילן והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתונות וצלוחיות - מדיחן ומטבילן והם טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין - מגעילן ומטבילן והן טהורין;

10 דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילן והן טהורין. וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן - תני חדא: אסור, ותניא אידך: מותר! ל"ק: הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר.

ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאסור רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא. מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. ואידך? קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

רש"י מסכת עבודה זרה דף עו עמוד א

בת יומא - שבישל בה עובד כוכבים היום אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו **בלינת לילה** ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם.

רא"ש מסכת עבודה זרה פרק ה סימן לו

20 אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה [דף עו ע"א] בת יומא. פרש"י שבשל בה העובד כוכבים בו ביום. אבל אם בשל בה אתמול (בלילה) **כבר הורע טעמו בלינת הלילה**. מתוך לשונו משמע **שלינת הלילה פוגמת הטעם ולא בעי מעת לעת**.

וגם ר"ת נשאל על זה אם צריך מעת לעת. או אם נאמר שאם בשל בה איסור סמוך לחשיכה כיון שחשיכה נפגם הטעם שהרי אינה בת יומו ונאמר שתחילת הלילה היא שפוגמה יותר משעה אחרת. **והשיב שכל רבותינו פירשו שלינת הלילה היא פוגמת. ונראים דבריהם כי לא היה דרך לבשל בימים קדמונים בלילה. כדמשמע בזמן שקבעו לק"ש בשעת שכיבה בכהנים ובעניינים ובכל אדם בשמעתא קמייתא דברכות. ומתוך שאין מבשלין בלילה נפגם הטעם הנבלע בקדירה.**

25 ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר תבשיל שעוברת צורתו (והוא) כמו תעובר צורתו ויצאו לבית השריפה (זבחים דף עז א) והדברים ק"ו ומה האוכל הוא בעין נפגם בלינת הלילה. כ"ש איסור המובלע בדופני הקדירה.

ועוד מדקאמר קדירה בת יומא ולא קאמר לא אסרה תורה אלא קדירה בתוך מעת לעת א"כ משמע דלא בעיא מעת לעת. **ודוקא כשעמדה כל הלילה בלא בישול יש להתיר ולא בענין אחר. דכיון שאין ידוע לנו מי גורם הפגם יש להסתפק אם תחילת הלילה או סופה או כולה גורם. אבל אם עמדה כל הלילה מותר ולא בעי מעת לעת. ועל דא אנא סמיך והמחמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש מפני החסרון.**

35 ולפי דבריו שהביא זכר לדבר מעיבור צורה דקדשים א"כ תפשוט דעמוד השחר גורם. והכי אמר בקדשים בפ"ב דזבחים (דף יט ב) גבי קדוש ידים במי כיוור דעמוד השחר חשיבה לינה. וכן בפרק המזבח מקדש (דף פז א) משמע שאם חשב להוריד מן המזבח סמוך לעמוד השחר ולהעלות אחר

- 40 עמוד השחר חשיב חוץ לזמנו. דעמוד השחר עושה לינה. ומשום דלאו ראינה גמורה אלא זכר לדבר אין לפשוט משם. ומיהו קצת נראה משם שסוף הלילה לבדו אין מועיל אלא כולו. שאם סוף הלילה לבדו גורם למה הצריך הכתוב בכלי חרס שבירה ומריקה ושטיפה בכלי נחשת אחר בשול חטאת למ"ד נ"ט לפגם מותר. כי מיד שנעשה נותר נפגם טעמו ומותר מן התורה לבשל בו. בשלמא אי אמרת כל הלילה גורם נחא. דאצטריך קרא לכלים שבשלו בהן בלילה דכדי שלא יבאו קדשים לידי נותר היו מבשלין גם בלילה ואותו טעם לא נפגם בבקר ונעשה נותר. וחלה עליו תורת שבירה בכלי חרס ומריקה ושטיפה בכלי נחשת. הלכך אפי' הניח הכל עד אחר שנפגם טעמו והותר מן התורה אפי' הכי כיון שחל עליו חיוב שבירה ומריקה ושטיפה שעה אחת שוב לא פקע. ומשום הכי היו שוברין כל הכלים במקדש אפילו אותם שבשלו בהן אתמול. כי לכתחילה לא היו מבשלין בהן גזירה אטו בת יומא. כי ברוב הבישול שהיה בעזרה אתי למיחלף. וכיון שכן הוא היו שוברין אותן במקום קדוש כמו הטעונין שבירה מדאורייתא וכן מריקה ושטיפה. כי היכי דלא אתי למיטעי אף באותן שהן בני יומן לשוברן שלא במקום קדוש ולהכשירן בלא מריקה ושטיפה. מיהו י"ל דאע"פ שכשנפגם הותר מן התורה אם נעשה נותר מכל מקום גזירת הכתוב הוא שבירה בכלי חרס מריקה ושטיפה בכלי נחשת. מידי דהוה אמריקה ושטיפה שהיא גזירת הכתוב אפילו כשהיא בת יומא. שהרי אחר ההגעלה שכבר נפלט כל האיסור טעון מריקה ושטיפה לרבי בצונן ולרבנן שטיפה יתירתא (זבחים דף צז א) וה"נ אף על פי שאין בכלי אלא בליעת טעם פגום גזירת הכתוב הוא. ואם תאמר א"כ מנלן דכלי חרס אין יוצא מידי דופיו במה שטעון שבירה. כיון שהשבירה אינה מחמת איסור אלא גזירת הכתוב. וי"ל מכל מקום מדכתב מריקה ושטיפה בכלי נחשת ושבירה בכלי חרס זהו משום שזה יוצא מידי דופיו וזה אין יוצא מידי דופיו הלילה. וה"ה ביום שעבר כדפרישית.
- 45
- 50
- 55
- 60
- 65
- וכל דחוקים הללו צריכין אנו לומר לפי רבותינו שאינן מצריכין מעת לעת. אבל אם באנו להצריך מעת לעת אתי שפיר טפי מה שהצריך שבירה ומריקה ושטיפה אחר בישול החטאת. כי כל שעה שיבשלו אפילו שחרית בתחילת היום בעמוד השחר דלמחר יהיו בלועים הכלים מאיסור נותר. וכיון שחל עליהם חיוב מריקה ושטיפה תו לא פקע. ואתי נמי שפיר האי דשמעינן מהכא דכלי חרס אין יוצא מידי דופיו במריקה ושטיפה בכלי נחשת. דמריקה ושטיפה ודאי לנקות הכלי מן האיסור בא. אף על פי שבאיסור אחר אין צריך נקיון גדול כזה ואידך קדירה בת יומא אי אפשר שלא נפגמה פורתא.**

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערוכות סימן קג סעיף ה

- כל קדירה שאינה בת יומא חשיבה טעמה לפגם, ואינה אוסרת. ונקראת בת יומא כל זמן שלא שהתה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור, וכיון שעבר עליה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור אינה נקראת בת יומא. ואם בישל בה כשאינה בת יומא, התבשיל מותר דהוי נותן טעם לפגם והוא שתהיה מודחת שלא יהא שומן על פניה, שאם לא הדיחה, אוסר והרי היא כחתיכת איסור שלא נפגמה. ויש מתירין אפילו בישל בה קודם שהדיחה. הגה: ואם יש ס' נגד מה שדבוק עליו, לכולי עלמא שרי מאחר דהקדירה אינה בת יומא. והכי נהוג (או"ה).
- 70

חזושי הרמב"ן מסכת עבודה זרה דף לה עמוד ב

- מה ראו חכמים לאוסרה משום חתנות. מדקאמרינן יצא רבי לשדה והביא (נ"א, ומצא) גוי אחד לפניו פת פורני משמע ודאי דלאו מעיסתו דרבי הות ולא באפיה לשה ועירבה, ואעפ"כ לא אסרוה אלא משום חתנות ולא משום גיעולי גוים,
- 75
- וטעמא דמילתא דאפילו נלוש בחמין נותן טעם לפגם הוא ומותר, ואי משום קדירה בת יומא לא חיישינן, והביא ר"ת ז"ל ראינה לדבר זה ממאי דאמרינן לקמן (ל"ח ב') בכוספן של גוים דאפי'**

- 80 הוחמו חמין ביורה גדולה שרו דנותן טעם לפגם הוא ולא חיישינן לבת יומא, ובשלהי מכילתין (ע"ה ב') הלוקח כלי תשמיש מן הגוים וכולן שנשתמש בהם עד שלא געל עד שלא לבן תני חדא אסור ותניא אידך מותר דנטל"פ הוא ומותר ולא חיישינן לבת יומא, וליכא למימר בששיהן, דא"כ הו"ל למיתני הכי ולא ליתני סתמא מותר, ועוד אי ס"ד איכא למימר הכי לוקמינהו תרוייהו כמ"ד נטל"פ מותר דהלכתא כוותיה ומאן דתני אסור בשלא שיהו ומשום חשש בת יומא, אלא ודאי ליכא למימר הכי, ושמעתין נמי מוכחא דקאמרינן דשמן של גוים מותר משום נטל"פ ולא חיישינן לבת יומא, ולא מצית למימר דשמן פוגם הוא אפילו בבת יומא, דא"כ לא הוה אסור תנא דמתני משום זליפת כלים דהא שרי בדבש וכדבעינא למכתב קמן, ולקמן נמי אמרינן גבי משחא שליקא אי משום גיעולי גוים נטל"פ הוא אלמא סתם כליהן של גוים אינן בחזקת בני יומן, וה"נ אמרינן בכולה מכילתין בכל שהוא נאכל כמות שהוא חי דמותר ולא חיישינן לגיעוליהן והיינו משום דלא חיישינן לקדירה בת יומא.
- 90 ונוכל לחלוק ולומר דחוששין לבת יומא בשל גוים אלא שאלו כולן פגומין הן אפילו בבת יומא או בשעשאום בפנינו, ומה שהתירו דבש מפני שאין מעמידין אותו אלא בכלים חדשים, ואין זה עולה כהוגן שהרי הוזכרו מהן הרבה בגמ' להיתר כגון פת ושמן וקפריסין וקפליטאות וחמין וכוספן ואהיני, והיאך נאמר בכל הנזכר בגמ' שיהו נפגמין בכל בליעת איסורין שלהם, ושאר הדברים שלא הוזכרו נחוש לכלים בני יומן שיהו לשבת, דודאי הא דתניא לקמן קפריסין וקפליטאות וכו' כשעשאום בבתייהן הן כדתני שלהם וכן אהיני דארמאי מדלא קתני בכולה אין בהם משום בישולי גוים, ודומיא דשמן דקתני בסיפא, וכן כוספן וטרית ומוריסי וציר נחוש לזליפת כלים דמליח כרותח הוא, אלא ודאי אין חוששין לעולם לבת יומא.
- 95 וטעמא דמילתא משום דהוּו ספיקי טובא, ספק נשתמשו בקדירה זו היום ספק לא נשתמשו ואת"ל באיסור שמא אין בזה נו"ט או שמא טעם לפגם הוא מעיקרו, וכיון דהוּו ספיקי טובא שרו ליה כדאמרינן בתרי ספיקי בכתובות פ"ק, ושמעתי שרש"י ז"ל כתב כן בתשובותיו דליכא בפת משום גיעולי גוים,

ראב"ד עבודה זרה לח ב

הכוספן של גוים — כוספן אינו נעשה ע"י בישול אלא שנותנין בו חמין, ומסקנא בין יורה גדולה בין קטנה מותר דנט"ל מותר לו, ואי ק"ל ליחוש לקדירה בת יומא לה, אימר אפי' קדרה בת יומה פוגמתו, וכי האי גונא אמ'לט גבי שמן ודבש מ.

משחא שליקא — שנתבשל אחר שנעשה.

אסור — משום דמערבי ביה דבר מא טמא, ואינו נכר ביה, מפני שהוא משחיר בבשולו והטומאה כמו כן מושרת, ומסקנא דמותר, דאם יתערב בו דבר טמא מיסרא סרי.

חליא — מתוקים, דנאכלין כשהן חיים, והגיעול נותן טעם לפגם הוא ואפי' קדרה בת יומא.

- 105 רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז
הלכה ב
ולא אסרה תורה אלא קדרה
בת יומה בלבד הואיל ועדין לא נפגם השומן שנבלע בקדרה
- הלכה יח
- 110 פולין ואפונין ועדשים וכיוצא בהן ששולקין אותן הגויים ומוכרין אותן אסורין משום בשולי גויים
במקום שעולין על שלחן מלכים משום פרפרת ומשום געולי גויים בכל מקום שמא יבשלו אותן עם
הבשר או בקדרה שבשלו בה בשר. וכן הספגנין שקולין אותן הגויים בשמן אסורין אף משום געולי
גויים.
- הלכות כב-כד
- 115 שמן של גוים מותר ומי שאוסרו הרי זה עומד בחטא גדול מפני שהמרה על פי בית דין שהתירוהו
ואפ"י נתבשל השמ' הרי זה מותר ואינו נאס' לא מפני בישולי גוים מפני שנאכל כמות שהוא חי ולא
מפני גיעולי גוים **מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו**
וכן דבש של גוי' שנתבשל ועשו ממנו מיני מתיק' מות' מטעם זה
כוספן של גוים שהוחמו חמיי?ו? ביין בירה גדולי' בין ביר' קטנה מותר מפני שנותן טעם לפגם
- רמב"ם מאכלות אסורות ג טז
- 120 יראה לי שאם לקח חמאה מן הגוים ובשלה עד שהלכו להן צחצוחי חלב הרי זו מותרת
שאם תאמר נתערבו עמן ונתבשלו כולן בטלו במיעוטם
אבל החמאה שבשלו אותה גוים אסורה משום גיעולי גוים כמו שיתבאר
- כסף משנה הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה יח
- 125 [יח] פולים ואפונין ועדשים וכיוצא בהם ששולקין העכו"ם וכו'.
**דעת הפוסקים דסתם כליהם של עכו"ם אינן בני יומן ומדברי רבינו נראה שאינו סובר כן שכתב
בפ"ג החמאה שבישלו אותה עכו"ם אסורה משום געולי עכו"ם כמו שיתבאר ואילו לדברי
האומרים סתם כליהם של עכו"ם אינם ב"י לית בה משום גיעולי עכו"ם**
ועוד שכתב בפרק זה דשמן ודבש שבישלו עכו"ם אין בהם משום בישולי עכו"ם ומפני שהבשר
פוגמן ומסריחו וזהו פירוש למ"ש בגמרא (דף ל"ח:) אי משום געולי עכו"ם נ"ט לפגם הוא ומותר
ואם היה סובר דסתם כליהם של עכו"ם אינם ב"י להל"ל דמההוא טעמא הו"ו נ"ט לפגם ולפ"ז
מ"ש כוספן של עכו"ם שהוחמו מותר מפני שני"ט לפגם לא משום דסתם כליהם של עכו"ם אינן
ב"י קאמר אלא מפני שהבשר פוגם את הכוספן ומסריחו וכדרך שכתב בשמן ודבש
- ועוד שכתב פולים ועדשים וכיוצא בהם ששולקין אותם העכו"ם ומוכרים אותם אסורים וכו'
משום געולי עכו"ם בכ"מ שמא יבשלו עם הבשר או בקדרה שבישלו בה בשר וכן הסופגנים
שקולים אותם העכו"ם בשמן אסורים אף משום געולי עכו"ם הרי בהדיא שהוא חושש לסתם כלי
עכו"ם משום גיעול
- ולפ"ז מ"ש גבי לוקח כלים מן העכו"ם וכלם שנשתמש בהן עד שלא הרתיחו ועד שלא הדיח ועד
שלא הלבין מותר שכל השומן שבהם נ"ט לפגם הוא כמו שביארנו צ"ל דכששיהן עד שאינן ב"י
מיירי וכן צ"ל ע"כ לדעת האומרים דסתם כליהם של עכו"ם חיישינן להו לבני יומן דהא דתניא
בסוף ע"ז (דף ע"ה:) וכלן שנשתמש בהם [עד שלא יטביל עד] שלא יגעיל [עד] שלא ילבין מותר
דכששיהן מיירי הא לאו הכי אסור ודייק לישנא דרבינו דלכך נתכוון ממ"ש שכל השומן שבהם
נותן טעם לפגם הוא כמו שביארנו ולא כתב לא לפניו ולא לאחריו דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י

145 וא"כ צ"ל דכמו שביארנו דלא קאי אלא למ"ש שלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה הואיל ועדיין לא נפגם השומן ומד"ס לא יבשל בה לעולם לפיכך אין לוקחים כלי חרס ישנים מן העכו"ם וכו' ואם לקח ובישל מיום שני והלאה התבשיל מותר והיינו ודאי כשיודע שאינה בת יומה כנ"ל

150 אבל מצאתי שכתב הרשב"א שטעמו של רבינו בכוספן של עכו"ם הוא משום דסתם כליהם של עכו"ם אינם ב"י. ויש הוכחה לדברי הרשב"א מלשון רבינו שכתב שמן של עכו"ם מותר וכו' ואפילו נתבשל וכו' ואינו נאסר משום גיעולי עכו"ם מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן דבש של עכו"ם שנתבשל מותר מטעם זה כוספן של עכו"ם שהוחמו וכו' מותר מפני שנטל"פ הוא ואם לא היה סובר דסתם כלי עכו"ם אינן ב"י הל"ל וכן כוספן של עכו"ם שהוחמו מותר מטעם זה כמ"ש בדבש ומדלא כתב כן משמע דכוספן אין הבשר פוגמו ואפ"ה שרי דסתם כלים אינן ב"י וה"ל נ"ט לפגם ובשמן ודבש לא איצטריך להאי טעמא דטעמא דעדיף מיניה נקט דאפילו אם היה ב"י ממש מותר לה"ט ולפי זה אתי ההיא דוכלן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח ועד שלא הלבין כפשטה ולא נצטרך לומר דבששיהן מיירי ולפי זה יש ליישב שמ"ש גבי פולים ואפונים ועדשים 155 וכיוצא עיקר הטעם שמא יבשל אותם עם הבשר. ומ"ש או בקדרה שבישלו בה בשר כדי נסבה איני דמשום דמינים הללו אינם ראויים ליאכל אלא עם שומן לכן אנו חוששין שמא יבשל אותם בקדרה שבישלו בה בשר תיכף אחר בישול הבשר כדי שתפלוט בהם מה משומן שבה וכן הסופגנין אנו חוששין שמא קלו אותן בשומן נבילה אבל ההיא דחמאה שבישלו אותה העכו"ם אסורה משום גיעולי עכו"ם איני יודע ליישבה לפי דרך זו דדוחק לומר דחייש שמא יערב בה שומן ויבשלם יחד 160 דאין זה במשמע דבריו ועוד שכתב כמו שיתבאר ולא אשכחן ליה חששא זו ולכך נראה כמו שכתבתי תחלה שדעת רבינו דלא קי"ל כמ"ד סתם כלים אינן ב"י :

בית יוסף יורה דעה סימן קכב

ו סתם כלי גוים הם בחזקת שאינן בני יומן.

165 דבר זה מוסכם מהפוסקים זולת הרמב"ם ולמדו כן מדאמרינן בסוף ע"ז (עה): דלמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר אם נשתמש בכלי גוים עד שלא הגעיל ולא ליבן מותר משמע דבכלים שאינן בני יומן מחזקינן להו ועוד מדתניא בפרק אין מעמידין (לח): כוספן של גוים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ואקשינן והא תניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר ופרקינן לא קשיא הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר והא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור אלמא סתם כליהם נותן טעם לפגם והיינו משום דבחזקת שאינן בני יומן מחזקינן להו וכן ממישחא שליקא דארמאי דשרי התם ומטעם זה התירו (לו). שמן של גוים דלא חשו לזליפת הכלים מפני שהוא נותן טעם לפגם כלומר דסתם כליהם אינן בני יומן ועוד דבכמה דוכתי משמע דפת של גוים אין בה משום גיעוליהם וכמו שכתב הר"ן בפרק אין מעמידין (יד. ד"ה פת פורני). וכתבו התוספות (לח: ד"ה אי משום) והרא"ש (סי' לה) והר"ן (שם) והמרדכי בפרק אין מעמידין (סי' תתכט) דטעמא דמילתא 175 מפני שהוא ספק ספיקא ספק נשתמשו בו היום או אתמול ואם תמצוי לומר נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו בדבר שהוא פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם וכתבו רבינו בסמוך.

ו כתב הר"ן (שם) דיש דוחקים לומר דחיישינן לבני יומן אלא שאלו כולם נפגמים הם אפילו בבני יומן אבל בדברים אחרים חיישינן ואין זה מחוור שכיון שהוזכרו בגמרא הרבה פת ושמן קפריסין וקפלוטאות וחמין וכוספן ואהיני דוחק הוא לומר שכל אלו נפגמין בבני יומן ושנחוש לכל הדברים שלא הוזכרו בגמרא אלא ודאי לכלי בן יומו לא חיישינן 180

- וא"ת והא אמרינן בפ"ק דחולין (ח:) השוחט בסכין של גוים רב אמר קולף ושמואל אמר מדיח אלמא חיישינן לבן יומו שאם לא מפני כך הוי ליה נותן טעם לפגם ומותר יש מי שתירץ שכיון שהסכין תשמישו תדיר חיישינן לבן יומו
- 185 והרמב"ן הקשה מדאמרינן (ע"ז לט.) בקורט של חלתית דאסור משום דמפסקי בסכינא דארמאי ואף על גב דאמר מר נותן טעם לפגם מותר אגב חורפא דחלתית מחליא ליה והוי ליה נותן טעם לשבח אלמא בסכין נמי לא חיישינן לבן יומו דאי חיישינן בלא חורפא דחלתיתא הוי ליה נותן טעם לשבח ותירץ שאפשר שחלתית אי לאו משום חורפא דיליה נפגם אפילו בן יומו אלא חורפא דיליה מחליא ליה ומהדר ליה טעמיה לשבח
- 190 ואינו מחוור לי ולפיכך נראין הדברים דסכין נמי סתמו אינו בן יומו וכי אמרינן השוחט בסכין של גוים קולף או מדיח לדידן דקיימא לן נותן טעם לפגם מותר ליתא אלא בסכין בן יומו דוקא עכ"ל.
- וכך הם דברי הרא"ש שכתב שם (ע"ז פ"ב ס"י לה) והא דאמרינן בפ"ק דחולין השוחט בסכין של גוים קולף או מדיח התם מיירי בידוע שהוא בן יומו אי נמי בשוחט לכתחלה על מנת להדיח או לקלוף דדוקא בדיעבד התירו נותן טעם לפגם עכ"ל:
- 195 [בדק הבית] וכתב רבינו ירוחם (ני"ז ח"ח קסא - ב ע"א) בשם הרשב"א (חולין ח: ד"ה אתמר, תוה"א ב"ד ש"ד לה ע"ג) שלא אמרו נותן טעם לפגם מותר אלא בדברים שדרכן להדיחן ולהסיר שומנן אבל בסכין שאין דרך להדיחו משומנו והשומן הוא בעין לא אמרינן בזה נותן טעם לפגם מותר וסכין של חנוני דרכו לקנחו אבל הרא"ש לא חילק בין סכין לשאר כלים דסכין נמי אם אינו בן יומו נותן טעם לפגם הוא ואסור לחתוך בסכין של גוים לכתחלה על דעת לקלוף או להדיח אחר כך שמא ישכח ולא יקלוף ולא ידיח עכ"ל.
- 200 כתב רבינו ירוחם בנתיב (י"א) [י"ח] ח"ג (קסה.) דכל האיסורים מותר שלא כדרך הנאתן אפילו שלא במקום סכנה [עד כאן]:
- ומדברי הרמב"ם נראה שהוא סבור שסתם כלים של גוים הן בני יומן שכתב בפ"ג מהלכות מאכלות אסורות (הט"ז) החמאה שבשלו אותה גוים אסורה משום גיעולי גוים כמו שיתבאר ואילו לדברי האומרים סתם כליהם של גוים אינן בני יומן לית בה משום גיעולי גוים ועוד שכתב בפ"ז (הכ"ב - כ"ג) דמישחא שליקא ודבש אין בהם משום גיעולי גוים מפני שהבשר פוגמן ומסריחן וזהו פירוש למה שאמרו בגמרא (לח:) אי משום גיעולי גוים נותן טעם לפגם הוא ומותר ואם היה סובר דסתם כליהם של גוים אינם בני יומן הוה ליה למימר דמההוא טעמא הוּו נותן טעם לפגם ולפי זה מה שכתב שם בסמוך (הכ"ד) כוספן של גוים שהוחמו מותר מפני שנותן טעם לפגם הוא לא משום דסתם כליהם של גוים אינם בני יומן קאמר אלא מפני שהבשר פוגם את הכוספן ומסריחו
- 210 וכדרך שכתב בשמן ודבש ועוד שכתב שם (הי"ח) פולים ואפונים ועדשים וכיוצא בהם ששולקים אותם הגוים ומוכרין אותם אסורים משום גיעולי גוים בכל מקום שמא יבשלו אותם עם הבשר או בקדרה שבשלו בה בשר וכן הסופגנין שקולין אותם הגוים בשמן אסורים אף משום גיעולי גוים הרי בהדיא שהוא חושש לסתם כלי גוים משום גיעול. ולפי זה מה שכתב שם (ה"ד) גבי לוקח כלים מן הגוים וכולן שנשתמש בהם עד שלא הרתיח ועד שלא הדיח ועד שלא הלבין מותר שכל השומן שבהם נותן טעם לפגם הוא כמו שביארנו צריך לומר דבששיהן עד שאינן בני יומן מיירי וכן צריך לומר על כרחך לדעת האומרים דסתם כלים של גוים חיישינן להו לבני יומן דהא דתניא בסוף ע"ז (עה:) וכולן שנשתמש עד שלא יגעיל ועד שלא ילבן מותר דבששיהן מיירי הא לאו הכי אסור.
- ודייק קצת לישנא דהרמב"ם דלכך נתכוון ממה שכתב שכל השומן שבהם נותן טעם לפגם הוא כמו שביארנו והוא לא כתב לא לפניו ולא לאחריו דסתם כלים של גוים אינן בני יומן ואם כן צריך

- 220 לומר דכמו שביארנו לא קאי אלא למה שכתב (שם ה"ב) שלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא הואיל ועדיין לא נפגם השומן ומדברי סופרים לא יבשל בה לעולם לפיכך אין לוקחין כלי חרס ישנים מן הגוים וכו' ואם לקח ובישל מיום שני והלאה התבשיל מותר והיינו בודאי כשהוא יודע שאינה בת יומא כנ"ל.
- 225 **אבל מצאתי שכתב הרשב"א בתשובה (ח"ג סימן רמו) שטעמו של הרמב"ם בכוספן של גוים הוא משום דסתם כליהם של גוים אינן בני יומן ויש הוכחה לדברי הרשב"א בלשונו של הרמב"ם שכתב (פ"י? מהמ"א הכ"ב - כד) שמן של גוים מותר ואפילו נתבשל ואינו נאסר משום גיעולי גוים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן דבש גוים שנתבשל הותר מטעם זה כוספן של גוים שהוחמו מותר מפני שנותן טעם לפגם הוא ע"כ ואם לא היה סובר דסתם כלי גוים אינן בני יומן הוה ליה למימר וכן כוספן של גוים שהוחמו מותר מטעם זה כמו שכתב בדבש ומדלא כתב כן משמע דכוספן אין הבשר פוגמו ואפילו הכי שרי דסתם כלים אינם בני יומן והוי ליה נותן טעם לפגם ובשמן ודבש לא איצטריך להאי טעמא דטעמא דעדיף מיניה נקט דאפילו אם היה בן יומו ממש מותר לההוא טעמא. ולפי זה אתי ההיא דזכולן שנשתמש בהם עד שלא הרתיח ועד שלא הלבין כפשטא ולא נצטרך להעמידה בששיהן ולפי זה יש ליישב שמה שכתב גבי פולים ואפונים ועדשים עיקר הטעם הוא שמא יבשל אותם עם הבשר ומה שכתב או בקדרה של בשר כדי נסבה אי נמי דמשום דמינים אלו אינם ראויים ליאכל אלא עם שומן ולכן אנו חוששין בהם שמא בשל אותם בקדרה שבשלו בו בשר תיכף אחר בישול הבשר כדי שתפלוט בהם משומן שבה וכן הסופגנין אנו חוששין שמא קלו אותם בשומן של נבלה**
- 230 **אבל ההיא דחמאה שבשלו אותה גוים אסורה משום גיעולי גוים איני יודע ליישבה לפי דרך זה דדוחק לומר דחייש שמא יערב בה שומן ויבשלם יחד דאין זה במשמע דבריו ועוד שכתב כמו שיתבאר ולא אשכחן ליה חששא זו ולכן נראה שדעתו כמו שכתבתי תחלה דסתם כלים של גוים הם בני יומן. ומכל מקום לענין הלכה נקטינן כדברי כלל הפוסקים שסוברים דסתם כלי גוים אינן בני יומן וכן המנהג:**
- 240